

Auteursrecht

Auteursrecht is een, via de wet geregeld, recht dat jou als maker van een creatief werk (bijvoorbeeld film, tekst, muziek, foto's) toekomt om te bepalen wat een ander wel en niet met jouw werk mag doen.

Auteurswet Nederland Art 1: 'Het uitsluitend recht van de maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst of van diens rechtverkrijgenden, om dit openbaar te maken of te verveelvoudigen, behoudens de beperkingen bij de wet gesteld.'

- » Dat recht is dus exclusief. De maker is, in beginsel, de enige die mag bepalen of zijn werk openbaar mag worden gemaakt, en mag worden verveelvoudigd. Het is wel mogelijk om (een deel) van de auteursrechten over te dragen (via verkoop, of door de rechten weg te geven) aan een andere partij.
- De definitie van creatieve werken waarop auteursrecht van toepassing kan zijn, is heel breed. Er onder vallen onder meer: foto, video, film, muziek, teksten, voordrachten, beeldende kunst, televisiescripts, architectuur, software.
- » De rechter in Nederland heeft bepaald dat zelfs parfum auteursrechtelijk beschermd kan zijn.
- Er kan geen auteursrecht worden geclaimd op ideeën. Dat soort dingen worden beschermd door het octrooirecht. Daar gaan we verder niet op in.
- » Op een liedje in je hoofd verkrijg je geen auteursrecht. Als je het hardop gezongen hebt, kan dat wel het geval zijn.
- Auteursrecht gaat over 'openbaar maken' en 'verveelvoudigen'. Maar daar valt bijna alles onder dat je met een werk kunt doen.
- » Denk aan kopiëren, opvoeren, uitvoeren, verspreiden, vertonen, verkopen, verhuren, bewerken, aanpassen, vernietigen, enz.
- Auteursrecht hoeft je niet te registreren. Het geldt automatisch vanaf het moment dat je werk af is.
- » Bij technologische vindingen is dat anders. Daar is geen auteursrecht op van toepassing, maar kan mogelijk een octrooi op worden aangevraagd. Octrooien (ander woord: patenten) moeten wel worden geregistreerd.
- De algemene regel is dat auteursrecht op een werk duurt tot 70 jaar na de dood van de maker.
- » Als de maker geen natuurlijk persoon is maar bijvoorbeeld 'de school' dan duurt de bescherming tot 70 jaar na de eerste openbaarmaking. Als de beschermingsduur verlopen is komt het werk in het zogeheten 'publieke domein'. Iedereen mag er dan mee doen wat hij of zij wil.
- Je kunt als maker een groot deel van je auteursrecht overdragen (weggeven, verkopen) aan een ander. Die ander wordt dan de auteursrechthebbende.
- Alle rechten voorbehouden betekent dat je voor vrijwel elke vorm van gebruik toestemming moet vragen aan degene die het auteursrecht bezit (de auteursrechthebbende).
- Als je niet weet wie de maker of rechthebbende is, dan kun je het werk niet zomaar verspreiden, bewerken of kopiëren.
- » Wat je op Google, zonder aanduiding van maker of rechthebbende, vindt, mag je dus niet zomaar gebruiken.
- Als gebruiker heb je een aantal vrijheden, zaken waar je geen toestemming voor hoeft te vragen. Belangrijkste zijn het maken van een kopie voor eigen gebruik (privékopie) en het overnemen van kleine stukjes uit een werk (citeren).
- » Bij citeren is er in de wet geen harde limiet aangeven (bijvoorbeeld '100 woorden' of '15 seconden').
- Op sommige websites/communities staat in de gebruiksvoorwaarden dat je al je auteursrechten overdraagt aan de eigenaar van die website/community.
- Bij de meeste websites/communities staat in de gebruiksvoorwaarden dat je toestemming geeft aan

de eigenaar van de website/community om jouw werk op een bepaalde manier te gebruiken. Dat heet: een licentie verlenen.

- Als je je niet aan de Auteurswet houdt, dan heet dat ‘inbreuk maken op het auteursrecht’.

Waarom auteursrecht?

Het auteursrecht heeft meerdere bestaansredenen. Hier wordt kort ingegaan op de twee belangrijkste argumenten of belangen die achter het auteursrecht schuilgaan. Het is goed om je te beseffen dat bij auteursrecht altijd sprake is van een afweging van de belangen van de auteursrechthebbende en de publieke belangen, ofwel de belangen van de potentiële gebruikers van het beschermde werk.

1. De relatie tussen maker en werk. Een van de belangrijkste redenen voor het ontstaan van een roep om auteursrecht is de relatie tussen de maker en zijn werk. Vooral op continentaal Europa leefde de gedachte dat een kunstenaar iets van zijn eigen wezen in zijn creatieve werken legt, waarmee als het ware een onlosmakelijke band ontstaat tussen maker en werk. Die redenatie is niet helemaal verdwenen. Ook vandaag is ze een krachtig argument voor auteursrechtelijke bescherming, en vinden we haar vaak meer vanzelfsprekend dan we zelf misschien denken. Veel mensen vinden dat zij als maker van een werk ook als zodanig bekend moeten staan; al zijn er tal van werken waarvan de maker anoniem is. En iemand die trots is op wat hij heeft gemaakt, zal hij of zij niet graag zien dat een ander het werk mag verminken. De rechten binnen het auteursrecht die de integriteit van de maker en zijn relatie tot het werk beschermen, worden in de huidige wetgeving ‘persoonlijkheidsrechten’ genoemd.

2. Investeringsprikkel. In de Angelsaksische wereld voerde een ander argument een tijd lang de boventoon in de uitwerking van de auteurswet. Daarin gaat het niet om de relatie tussen maker en werk, maar om de vraag of iemand ooit nog een werk zou produceren als iedereen het toch direct mag namaken. Er is dan geen prikkel om te creëren en ook geen prikkel om te innoveren – zeker niet als met de productie van het werk (aanzienlijke) geldelijke investeringen gemoeid zijn. Dat speelde bijvoorbeeld in toenemende mate in de wereld van de uitgeverijen. Er ontstond behoefte aan beschermingsmaatregelen die een investeerder via een tijdelijk monopolie in staat zouden stellen om zijn investeringen terug te verdienen. Deze rechten staan in de huidige wetgeving bekend als de ‘economische’ of ‘exploitatierechten’.

Beide argumenten voor auteursrechtelijke bescherming zijn vandaag de dag nog steeds relevant, en daar wordt nog vaak over gediscussieerd. Daar tegenover staat de vraag welke vrijheden gebruikers van een werk krijgen. In de loop van de tijd is de wetgeving steeds verder aangescherpt en zijn gebruikersrechten verder ingeperkt. Mensen mogen dus steeds minder met auteursrechtelijk beschermd materiaal.

Is dit een logisch gevolg van het feit dat informatie steeds eenvoudiger is te delen? Denk aan de opkomst van bijv. cassettespelers, CD-R/ DVD-R, USB, internet...
Of is het een serieuze inbreuk op onze mensenrechten?

Verenigde Naties - Universele verklaring van de rechten van de mens (1948)

Artikel 19: Vrijheid van meningsuiting en informatie

Het recht op vrijheid van meningsuiting omvat de vrijheid 'inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht grenzen en ongeacht de vorm'.

Toch is het mogelijk om binnen de grenzen van de bestaande wetgeving op een vrije manier content met elkaar te delen, werk van anderen te hergebruiken en eigen werk onder flexibele voorwaarden voor anderen beschikbaar te maken. Dergelijke foto's, video's, teksten, muziek, e.d. die vrij voor hergebruik beschikbaar is worden in de regel 'open content' genoemd.

Het belangrijkste instrument achter open content is de licentie. In feite is een licentie een document waarin degene die de auteursrechten heeft, toestemming aan anderen geeft om zijn werk op een bepaalde manier te gebruiken. Bijvoorbeeld om het te kopiëren, hergebruiken, aanpassen, opvoeren, uitvoeren, of noem maar op. Met een licentie is het dus mogelijk om tegen anderen te zeggen dat je bepaalde gebruiksvrijheden geeft, waardoor de gebruiker niet voor elke handeling expliciet toestemming moet vragen. De rechten blijven dus bij de rechthebbende, maar de gebruiker krijgt meer gebruiksvrijheden.

Open content licenties hebben meestal de volgende kenmerken:

- Het kopiëren en verspreiden van het werk is altijd toegestaan zonder dat daar toestemming voor hoeft te worden gevraagd;
- De licentie geldt voor iedere gebruiker die zich aan de licentievoorwaarden wil houden. Er worden dus niet bepaalde groepen (bijvoorbeeld bedrijven of scholen) uitgesloten;
- De licentie is geldig voor de duur van de auteursrechtelijke bescherming. Het is dus niet mogelijk om een licentie naderhand, als allerlei mensen het werk al hebben hergebruikt, te herroepen;
- De licenties zijn internationaal geldig;
- Iedereen kan de licenties gratis gebruiken voor zijn eigen werk.

Het bekendste en meest gebruikte systeem van open contentlicenties is Creative Commons. Creative Commons ontstond in de Verenigde Staten en heeft zich in sneltreinvaart over de wereld verspreid. Inmiddels zijn er online meer dan 250 miljoen met Creative Commons gelicenseerde werken te vinden. In KoppieCopy leren leerlingen hoe Creative Commons werkt, en hoe zij de licenties zelf kunnen gebruiken.

Creative Commons kent zes gestandaardiseerde licenties, die het gebruikers van een werk toestaan om kopieën van het werk te maken en die verder te verspreiden. Welke vrijheden de gebruiker verder nog heeft varieert per licentie. Er zijn vier bouwstenen die al of niet onderdeel van de licentievoorwaarden zijn:

- Naamsvermelding. Je staat anderen toe om het werk waar jij auteursrecht op hebt te kopiëren, distribueren, vertonen en op te voeren, en om afgeleid materiaal te maken dat op jouw werk gebaseerd is – maar uitsluitend als jij vermeld wordt als maker.

Deze voorwaarde zit in alle licenties;

- Niet-commercieel. Anderen mogen je werk kopiëren, vertonen, distribueren en opvoeren, alsmede materiaal wat op jouw werk gebaseerd is, mits niet voor commerciële doeleinden;
- GeenAfgeleideWerken. Anderen mogen je werk kopiëren, distribueren, vertonen en opvoeren mits het werk in de originele staat blijft. Het is niet toegestaan dat anderen jouw werk gebruiken als basis voor nieuw materiaal;
- GelijkDelen. Je staat anderen toe om van jouw werk afgeleid materiaal te maken onder de voorwaarde dat zij het onder dezelfde licentie vrijgeven als het originele werk. Deze voorwaarde komt uiteraard nooit samen voor met 'GeenAfgeleideWerken'.

De bouwstenen leiden tot deze licenties:

[Naamsvermelding](#)

[Naamsvermelding-GelijkDelen](#)

[Naamsvermelding-NietCommercieel](#)

Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen

Naamsvermelding-GeenAfgeleideWerken

Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken

Er worden op grote schaal auteursrechten geschonden, vaak ook buiten het bewustzijn van de mens om. Bijvoorbeeld via peer-2-peer sharing met torrents (denk aan de torrent-zoekmachine thePirateBay). Je bent al aan het uploaden (strafbaar in Nederland), voordat je weet wat je hebt gedownload. Het downloaden uit illegale bron is voorlopig nog niet strafbaar in Nederland. Door deze onduidelijkheid heeft de overheid besloten om voorlopig overtreders van de auteurswet grootschalig te vervolgen.

Excessieve gevallen worden echter wel aangepakt, met name als er commerciële belangen bij zijn betrokken. Een film downloaden voor eigen gebruik (verveelvoudigen) wordt daarom niet zo ernstig vervolgd en bestraft als het doorgeven/-verkopen ervan (openbaar maken).

Begrippen

(Auteurs)rechthebbende

De auteursrechthebbende is degene die volgens de auteurswet rechthebbende is op het werk. Dat kan de maker van een werk zijn, maar ook degene die het auteursrecht heeft verkregen door bijvoorbeeld overdracht. Degene aan wie het auteursrecht dan is overgedragen is dan de nieuwe auteursrechthebbende.

Creative Commons licenties

Creative Commons is een gestandaardiseerd licentiesysteem dat het mogelijk maakt om flexibel met auteursrechten om te gaan. Met Creative Commons kan de rechthebbende aangeven dat hij of zij het geen probleem vindt als zijn of haar werk bijvoorbeeld door anderen wordt gekopieerd, verspreid en/of bewerkt.

(Creatieve) werken

De auteurswet spreekt van ‘werken’ als het gaat om datgene wat door de auteurswet wordt beschermd. De definitie van werken is heel breed. Vrijwel alle resultaten van creatieve inspanning vallen er onder: beeldende en uitvoerende kunst, games, video, film, muziek, geschreven teksten, software, tekeningen, animatie, cartoons, werkstukken, powerpointpresentaties. Noem maar op.

Exploitiatierechten (economische rechten)

Het auteursrecht bestaat eigenlijk uit twee bundels van rechten: economische en morele. De economische rechten zijn al de rechten die het mogelijk maken om een werk te exploiteren. Met andere woorden: om er geld aan te verdienen. Dat zijn bijvoorbeeld het recht om kopieën te maken, om het werk te bewerken, om het werk te distribueren, om het werk op of uit te voeren (theater, muziek), om het werk te vertonen. Veruit de meeste rechten vallen onder de economische rechten.

Licentie

Een licentie is de formele of wettelijke toestemming om iets te mogen doen. Eigenlijk is het een soort overeenkomst waarin de rechthebbende vooraf toestemming aan anderen geeft om bepaalde dingen met een werk te doen, en waarbij de gebruiker instemt met de voorwaarden die daartoe door de rechthebbende worden gesteld.

Morele rechten (persoonlijkheidsrechten)

De morele rechten in het auteursrecht zijn de rechten die te maken hebben met de immateriële belangen van de auteur, zoals zijn of haar reputatie, zijn “integriteit” en/of

de persoonlijke band met het werk in zijn of haar hoedanigheid als maker. Deze rechten blijven altijd bij de maker en zijn bijvoorbeeld het recht om altijd als maker van het werk genoemd te worden, het recht om je te verzetten tegen verminking van je werk, of juist het recht om anoniem te blijven.

Naburig recht

Naburige rechten zijn een aantal rechten die naast het auteursrecht staan, en die een uitvoerend kunstenaar of producent het recht geven te beslissen over opname, vermenigvuldiging, en uitzending van een uitvoering en daar een billijke vergoeding voor te ontvangen.

Denk aan muzikanten die muziekstukken van een componist uitvoeren, of die een cover willen opnemen.

Open content

Open inhoud of open content is een verzamelnaam voor creatieve werken (zoals tekst, afbeeldingen, geluid en video) die worden gepubliceerd onder een licentie die het kopiëren van die informatie en (afhankelijk van de gekozen licentie) ook het bewerken en verspreiden expliciet toestaat.

Rechtenoverdracht

Van rechtenoverdracht is sprake als de rechthebbende een deel of alle economische rechten aan een ander geeft of verkoopt. Die ander wordt dan de nieuwe rechthebbende.

Remix

Van een remix is sprake als bestaande werken met elkaar (en al dan niet door toevoeging van nieuw materiaal) tot een nieuw werk worden gemengd. Volgens de auteurswet kan op zo'n nieuw werk ook nieuw auteursrecht ontstaan. De maker van de remix is dan de rechthebbende.

Share

Is Engels voor 'delen' en slaat op de digitale gewoonte om op grote schaal materiaal met elkaar uit te wisselen. Delen hoeft niet noodzakelijkerwijs te betekenen dat er niet wordt betaald.

Creative Commons gelicenseerde foto's:

Zijn foto's waarop een Creative Commons licentie (zie aldaar) van toepassing is. Zo kan ook sprake zijn van Creative Commons gelicenseerde video's, films, teksten, games enzovoorts.

Downloaden

Het kopiëren van data van een (internet-)server naar de eigen computer. Downloaden is het tegenovergestelde van uploaden: iets van je eigen computer naar een server kopiëren. In Nederland is er geen wet die downloaden verbiedt. Het uploaden van materiaal waarvoor je geen toestemming hebt verkregen is wel strafbaar.

P2P (peer to peer)-uitwisseling

Is een technologie die een bepaalde vorm van delen (share, zie aldaar) mogelijk maakt. Bij peer to peer uitwisseling worden bestanden via het internet verspreid door ze te delen met andere gebruikers. Bij p2p is de downloader tevens de uploader, alle bestanden die hij/zij geheel of gedeeltelijk binnen hebben, worden gelijk weer gedeeld met de andere gebruikers. Daar zit auteursrechtelijk dus ook het probleem.

Uploaden

Tegenovergestelde van downloaden. Zie aldaar.

Bron: KoppieCopy.net